

Hugh Johnsons

WIJNGIDS 2017

Spectrum

Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Houten – Antwerpen

Oorspronkelijke titel: *Hugh Johnson's Pocket Wine Book 2017*

Vertaling: Else van Keulen, Anne Floor Lanting, Willem Goedhart, Lilian Eefting,

LINE UP boek en media bv, Groningen

Boekverzorging: LINE UP boek en media bv, Groningen

Omslagontwerp: Oranje Vormgevers

Omslagbeeld: Shutterstock/ Nadiia Korol

ISBN 978 90 00 35311 8

NUR 447

© 2016 Octopus Publishing Group Ltd

Redactie en bewerking door Mitchell Beazley, een imprint van Octopus Publishing Group Ltd, Carmelite House, 50 Victoria Embankment, Londen EC4Y 0DZ, Groot-Brittannië. Voor het eerst uitgegeven 1977. Herziene uitgaven gepubliceerd in 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002 (twee maal), 2003, 2004, 2005, 2006 (twee maal), 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016.

All rights reserved. The author asserts his moral rights.

© 2016 Nederlandstalige uitgave:

Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv Houten – Antwerpen

Spectrum maakt deel uit van Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv

Postbus 97

3990 DB Houten

www.unieboekspectrum.nl

Dit boek is ook leverbaar als ebook: ISBN 978 90 00 35312 5

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 Auteurswet 1912, juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB, Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoud

Agenda 2017	7
Gebruiksaanwijzing	10
De oogst van 2015	12
2014 nader bekeken	14
Houdt u van..., probeer dan eens...	16
Druivenrassen	18
Wijn en spijs	32
Frankrijk	51
Châteaux van Bordeaux	128
Italië	160
Duitsland	201
Luxemburg	226
Spanje	228
Portugal	250
Zwitserland	268
Oostenrijk	275
Engeland en Wales	285
Centraal- en Zuidoost-Europa	288
Hongarije	289
Bulgarije	295
Slovenië	297
Kroatië	301
Bosnië en Herzegovina, Macedonië, Servië, Montenegro	304
Tsjechische Republiek	305
Slowakije	306
Roemenië	306
Malta	309
Griekenland	310
Oostelijk Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika	315
Azië en de voormalige Sovjet-Unie	322
Verenigde Staten	325
Mexico	363
Canada	365

Zuid-Amerika	368
Chili	369
Argentinië	375
Brazilië	380
Uruguay	381
Andere Zuid-Amerikaanse wijnen	382
Australië	383
Nieuw-Zeeland	402
Zuid-Afrika	421
40 verhalen over wijn	438
Technische begrippen	451
De juiste temperatuur	453
Wijnjaren in één oogopslag	454

Dankwoord

Deze bron van gedetailleerde aanbevelingen is deels gebaseerd op mijn eigen aantekeningen en voornamelijk op die van vele behulpzame vrienden. Zonder de hulp en bijdragen van talloze wijnmakers, handelaren en critici had ik deze wijngids nooit kunnen maken. Ik wil vooral de volgende personen danken die mij hielpen bij mijn research of met hun specialistische kennis:

Sarah Ahmed, Helena Baker, Amanda Barnes, Nicolas Belfrage MW, Jim Budd, Michael Cooper, Michael Edwards, Sarah Jane Evans MW, Rosemary George MW, Caroline Gilby MW, Anthony Gismondi, Anne Krebiehl MW, James Lawther MW, Konstantinos Lazarakis MW, John Livingstone-Learmonth, Wes Marshall, Campbell Mattinson, Adam Montefiore, Jasper Morris MW, Ch'ng Poh Tiong, Margaret Rand, Ulrich Sautter, Eleonora Scholes, Stephen Skelton MW, Paul Strang, Sean Sullivan, Marguerite Thomas, Larry Walker, Gal Zohar, Philip van Zyl.

Agenda 2017

Iedereen wil altijd weten welk land of regio in opkomst is. Eigenlijk zijn ze dat allemaal: ik kan geen wijn bedenken die minder wordt – of beter. Mijn tegenvraag luidt dan ook: is dat echt zo belangrijk? Wilt u wanhopig graag de eerste zijn met een nieuwe trend of wilt u gewoon een goede fles tegen een goede prijs? U kunt natuurlijk een hoge prijs betalen voor een grote naam of voor iets wat absurd hip is. Maar ga eerst maar eens op zoek naar een smaak die u echt lekker vindt. Daar gaat het om.

Tegenwoordig bent u überhip als u ‘natuurlijke’ wijnen bestelt: wijnen die geproduceerd zijn doordat voorzorgsmaatregelen die al sinds lange tijd bestaan, zoals sulfiet in de kelder, (bijna helemaal) geschrapt zijn. Wat mij betreft is wat ik drink te belangrijk om veganistisch te gaan doen. We maken al heel lang wijn. Trends zijn weliswaar belangrijk, maar geoefende drinkers laten zich daardoor niet meeslepen.

De eerste uitgave van dit kleine dikke boekje vond veertig jaar geleden plaats en was bescheiden van aard. Ik ging het woord ‘encyclopedie’ uit de weg, laat staan het woord ‘gids’: het was simpelweg mijn *Wijnboek in zakformaat*, waarin ik zo kort mogelijk alle wijnen omschreef die internationaal bekend waren – hoe weinig dat ook was. Het boekje telde 144 pagina’s, met veel stijlvol wit om de tekst. Het idee was dat het in uw zak zou passen als een notitieboekje. En we moesten inderdaad naar een gespecialiseerde boekbinder om zo’n licht boekje op een mooie manier te laten binden.

Dat was in 1977. Het verraste me enigszins toen mijn uitgever me vroeg een geüpdatete versie voor 1978 te maken: daarvoor was veel meer werk en onderzoek nodig. Pas toen realiseerde ik me dat ik op een onderwerp was gestuit dat van nature om een jaarlijks herziene uitgave vroeg. Natuurlijke veroudering: de droom van elke marketeer. Elk jaar brengt een nieuwe wijnoogst – om maar niet te spreken van nieuwe namen, nieuwe wijngaarden, schommelingen in kwaliteit en zelfs – opzienbarend – nieuwe landen die gingen meedoen. Hoeveel andere onderwerpen moeten elk jaar opnieuw onder de loep worden genomen?

We drinken steeds minder

De statistieken zullen u verbazen. We drinken minder wijn in plaats van meer en we maken wijn van een veel kleiner wijnstokoppervlak. Geen enkel land drinkt nu nog de zo’n 130 liter wijn per persoon per jaar zoals vroeger. Frankrijk zit nu op 50 en dat daalt nog steeds. Noem het levensstijl, hogere inkomens die aan betere wijnen worden uitgegeven, maar mijn onderbuikgevoel zegt dat het door auto’s komt. Nu we allemaal auto rijden (of fietsen), moeten we voorzichtig zijn. In de jaren 70 dronk niemand mineraalwater en gingen er maar weinig mensen naar restaurants waar wijn drie of vier keer zo duur was.

De grootste bedrijven van veertig jaar geleden zijn nu dwergen vergeleken bij

bijvoorbeeld Constellation Brands, dat per jaar voor \$ 3,77 miljard aan wijn verkoopt. Ik ga u nu niets nieuws vertellen, maar grote bedrijven worden gerund door accountants; accountants luisteren naar marketingmensen en marketingmensen klagen dat wijn een hopeloze bedrijfstak is. Maar het is juist andersom. Je zou moeten maken wat de klanten willen, niet hopen dat ze datgene willen wat jij produceert. Inderdaad: de wijnbusiness is altijd productgeoriënteerd geweest, zoals men dat noemt.

De producent wikt, de natuur beschikt. Ze worden er steeds beter in om van een boer een heer te maken, maar regen is nu eenmaal regen (soms kan die niet vaak genoeg vallen). Kijk maar naar de opluchting en de feestelijkheden bij een wijnjaar als 2015, toen een groot deel van Europa een ideale zomer had. Wat een bedrijfstak!

Wijn deed zijn intrede in de moderne wereld zonder dat te overleggen of te plannen. Binnen een paar duizend jaar ontwikkelde het zich lukraak en met vallen en opstaan. De beroemdste spelers – bordeaux, bourgogne, champagne – waren het antwoord op lokale kwesties: geografisch, meteorologisch, geologisch, cultureel, historisch en bijna altijd politiek getint. Eenvoudige toegang tot een welvarende markt, daar ging het om. Claret bijvoorbeeld smaakt zo, omdat boeren in de buurt van een van Frankrijks beste havens naar Noord-Europa druiven kozen waar ze wat rijpen betreft het meest op konden vertrouwen, zodat ze wijn konden maken voor de export. De lokale markt? Niet voor het goede spel.

Champagne is zo opwindend, omdat de beste druiven uit het oosten van Frankrijk behoorlijk in kwaliteit afnemen naarmate ze verder naar het noorden worden geplant. Van druiven die in de buurt van Parijs en de rijke Vlaamse markten zijn verbouwd, is de wijn te dun om ervan te kunnen genieten – tenzij men de druiven opnieuw fermenteert zodat het gaat bruisen. Champagne – net als Bourgogne en Bordeaux – klonterde samen rond een nabije luxemarkt. Er waren maar weinig wijnen die dat konden. De Rijn en haar wijnen vormen een ander natuurlijk voorbeeld, maar port en sherry moesten worden uitgevonden; opwarmertjes voor bibberende noorderlingen.

Tot een paar honderd jaar geleden bleef de wijnbouw beperkt tot Europa. Het zal geen verrassing zijn dat pionierende plantagehouders in de Nieuwe Wereld hun pijlen richtten op de gouden standaard van de beroemdste wijnen van Europa. Stap 1: plant dezelfde wijnstokken. Dus zo arriveerden we zo'n honderd jaar geleden op een soort vlakte waar de meeste van 's werelds ambitieuze wijngaarden dezelfde druiven gingen verbouwen: die druiven die in de loop der tijd om heel andere redenen geselecteerd waren.

We veranderen de druiven

We bevinden ons nog steeds op die vlakte – maar voor hoelang nog? Er hangt iets in de lucht, visies richten zich naar buiten in alle richtingen en dan nog verder. Wanneer hoorde u voor het eerst van de naam albariño? Of zelfs (tenzij u nogal wijngesk bent) van carmenère of touriga of vermentino? Zegt fiano u iets? Aghiorgitiko? (Aha, volgens u is het Grieks.) Het kon niet anders of de nieuwe wijnen ontleenden hun identiteit aan de meest prestigieuze druivennamen. Maar dat was vijftig jaar geleden. De huidige trend stelt vol trots aan u voor: de zogeheten etnische namen – op hetzelfde moment dat de betere restaurants sushi en tapas en dim sum serveren. Onze wijnkaart is al twee keer zo lang geworden

dankzij aglianico, arneis, blaufränkisch, bourboulenc, cannonau, fiano, dolcetto, godello, primitivo, leanyka, tannat, malvasia, saperavi en ribolla. En dit is zelfs nog maar het begin. Want waarom zouden we ons beperken tot bestaande druivenrassen? Het buitenbeentje van de Californische wijnmakers, Randall Graham, is van plan om nog betere te verbouwen. En ik weet zeker dat het hem, of anderen, binnenkort zal lukken.

Dit zijn de trends in opkomst. Dan is er nog zoiets als stijl, iets wat altijd aan verandering onderhevig is. Ik heb grillen voorbij zien komen (en soms aange-moedigd, en soms betreurd) als die naïeve bevestiging voor de smaak van eik, die in de jaren 90 zijn hoogtepunt kende en die nog steeds lijkt te zweven in sommige ijverige kelders. De steeds maar toenemende kracht van bijna elke wijn vanaf de jaren 70 tot aan zeer recent aan toe is een ander terugkerend thema in dit boek, net als het belang van Robert Parker en zijn verleidelijke scoresysteem. Ik denk dat de 100 punten bijna alle schade hebben aangericht die ze zouden kunnen aanrichten – gelukkig maar. Wijnmakers zijn tot het besef gekomen dat wijnen voor slechts één glas nergens toe leiden. Op de langere termijn levert iets dat zo heerlijk en harmonieus is dat je drinker een tweede fles wil, meer winst op. De kwestie rond alcohol ligt nogal gevoelig, en is niet zo eenvoudig als die klinkt. Voor een deel ligt het aan de inflatie van de wijnglazen. Vroeger was een halfge-vuld glas zo'n 75 ml; nu is 200 ml normaal. Geen wonder dat we staan te wankelen op onze benen. Toen de hoeveelheden in de jaren 90 en het begin van deze eeuw maar bleven toenemen, hoorde je bijna niemand klagen. Ik ken mensen die nog steeds een 'groot glas rood' met 15% ABV willen. Nu roepen de grootste criticasters om wijnen die minder bruisen en meer verfrissend zijn. Het blijft een raadsel waarom producenten wijn maken die je na paar glazen doen stoppen. Nu is het weer de schuld van de opwarming van de aarde.

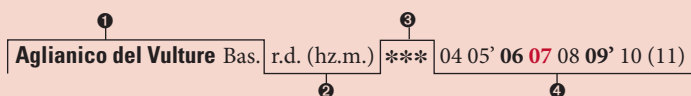
Maar klimaatverandering heeft de verbouwers in warme oorden wel de stuipen op het lijf gejaagd – en dat is maar goed ook. Het ultieme geheim van 's werelds beste wijngaarden is dat ze zich op het klimaatrandje bevinden. Op de meest cruciale momenten gaan ze het rustiger aan doen: 's nachts en na de wijnoogst. Bijna alle nieuwe wijngaarden bevinden zich op plekken waar het net een beetje warmer is. Als het nog warmer wordt, worden ze nerveus. Dus geraffineerde wijnboeren in het noorden trekken verder naar het noorden en in het zuiden gaan ze dieper het zuiden in, en in beide gevallen heuvelopwaarts. Wat het uiterste randje betreft: de Moezel heeft al minstens een generatie geen ouderwets slechte wijnoogst gehad.

Deze tekst schaaft ik nu al veertig jaar lang bij. En na zoveel oefenrondjes wil ik mijn team van correspondenten bedanken. Het zijn er dertig bij elkaar, die in elke hoek op deze aardbol waar wijn te vinden is, hun vinger bij de pols houden. Ik ben het niet altijd met ze eens, maar ze voldoen wel aan de verwachtingen. Dan ga ik in het brouwsel roeren. Margaret Rand, mijn redacteur, voegt alles samen. Hillary Lumsden in Schotland giet het in de vorm. Yasia Williams bemoeit zich met de lay-out en Denise Bates geeft het uit. Jullie zijn allemaal geweldig. Dank jullie wel. En nu op naar nummer 41 ...

Gebruiksaanwijzing

De volgorde van de trefwoorden/ingangen is (voor de komma) strikt alfabetisch; spaties zijn genegeerd. De meeste producenten zijn te vinden onder het eerste kenmerkende hoofdwoord (achternaam bij persoonsnamen). De eerste regel van de meeste ingangen bestaat uit de volgende informatie:

- 1 De naam van de wijn, plus het gebied waar hij vandaan komt.
- 2 Of hij in rode, rosé en/of witte (of bruine/amberkleurige), droge, zoete en/of mousserende uitvoering voorkomt (en welke versie het belangrijkste is).

r.	rood	d.	droog*
p.	rosé (van Eng. <i>pink</i>)	z.	zoet
w.	wit	hz.	halfzoet
b.	bruin	m.	mousserend

() Haakjes om deze afkortingen betekenen: minder belangrijk.

* Als geen d. of z. wordt vermeld, is de wijn droog.

- 3 Het normale kwaliteitsniveau van de wijn: een grove, maar handige leidraad op basis van zijn reputatie zoals die wordt weerspiegeld in de prijs:

*	eenvoudige, alledaagse kwaliteit
**	boven de middelmaat
***	bekend, gerenommeerd
****	groot, prestigieus, duur

* enz. Rood gedrukte sterren duiden op wijnen die naar mijn ervaring gewoonlijk bijzonder goede waar bieden voor hun prijsklasse. Er is zowel veel goede eenvoudige wijn als goede luxe wijn.

- 4 Informatie over de oogstjaren: de recente, beschikbare jaargangen die kunnen worden aanbevolen, welke daarvan nu op dronk zijn of er door bewaren beter op kunnen worden. Uw eerste keus om spoedig te drinken is een wijnjaar dat **vet** gedrukt is. Koop niet-vet gedrukte jaren om te bewaren. Een extra categorie vormen de **rood** gedrukte jaren; die komen als eerste in aanmerking om in 2017 gedronken te worden.

- 04 enz. aanbevolen jaargangen die in de handel zijn
 05' enz. zeer goede jaargang voor het bedrijf in kwestie
 06 enz. **vet** gedrukte jaargangen zijn op dronk (niet-vette kunnen baat hebben bij rijping)
 07 enz. **rood** gedrukte jaargangen komen als eerste in aanmerking om in 2017 te worden geopend; ze behoren à point te zijn (*zie ook* inleiding bij Châteaux van Bordeaux)
 (11) enz. voorlopige vermelding

De Duitse jaargangnotatie zit anders in elkaar.

Andere aanduidingen

- J.D. zo jong mogelijk drinken
 z.j. oogstjaar veelal niet vermeld op het etiket; bij champagne een assemblage van verschillende jaargangen voor smaakcontinuïteit
 CHABLIS KLEINKAPITAAL gedrukte woorden zijn als afzonderlijk trefwoord opgenomen; in het geval van druivennamen (en daarnaar vernoemde wijntypen) vindt u de uitleg soms niet in hetzelfde hoofdstuk, maar in het hoofdstuk Druivenrassen
Aiguilloux ingangen die op deze manier zijn weergegeven geven wijnen aan (midden 2015-2016) die Hugh Johnson zeer de moeite waard vond.

Voor een snel en globaal overzicht van de oogstjaren van enkele belangrijke wijnlanden, zie het schema achterin.

De oogst van 2015

Wat was het leuk om het verhaal van de oogst van 2015 in Europa te zien ontwikkelen. In het begin, vlak na de pluk, ging het allemaal om de hitte (die soms te veel was). Na deze hitte kwam – hoe kon het ook anders – de regen. De reacties van de verbouwers liepen uiteen van ‘Wauw!’ (in de Champagne) tot ‘Pfieuw!’ (in Duitsland) en zo ongeveer alles ertussenin. Maar langzamerhand werd alle twijfel terzijde geschoven. Tegen het eind van het jaar werd de wijn-oogst door heel Europa als fantastisch omschreven. We zullen zien.

In Champagne was het werkelijk een succes: de oogst van 2015 zal breed worden erkend. In **Bourgondië** hagelde het op de chablis, maar slechts een smalle strook van *premier en grands crus* – namelijk Les Clos, Montée de Tonnerre en Blanchot – werd getroffen. Dit jaar zal de Chablis rijker en fruitiger zijn dan de prachtig scherpe en ziltige van 2014. Aan de Côte d’Or begon augustus koel en verdreef zo de drukkende hitte. De druiven waren in uitstekende conditie, maar bevatten niet veel sap. Ook hier een kleine oogst dus, maar aan beide kusten wel consistent. De **Elzas** was ook tevreden met de oogst: de pinotfamilie, die eerder rijpt en dus al gereed is voordat de regen komt, deed het dit jaar over het algemeen goed. De Loire zit ertussenin. Als de wijnen goed zijn, zijn ze erg goed, en beter dan in 2014 – dat geldt zowel voor rood als wit. Maar als ze te vroeg zijn begonnen met de pluk, dan zijn de wijnen maar magertjes; en als ze te snel na de regen zijn geplukt, zijn ze waterig. De **Rhône** lijkt ook een goede koers te hebben gevaren tussen te heet en te nat, hoewel een paar Engelse inkopers hier wel een waarschuwing bij geven. In **Bordeaux** viel de regen op een heel handig moment: nadat de witte druiven waren geplukt en voordat de rode druiven aan de beurt waren – dus de producenten zijn opgetogen. De wijnen zien er erg veelbelovend uit. Of de consumenten – die steeds meer naar Bourgondië en Italië neigen – ervan overtuigd zullen zijn dat ze de (ongetwijfeld) nog hogere prijzen waard zijn, is op het moment van schrijven nog niet te zeggen.

Dat brengt ons keurig in **Italië**. In Bolgheri was juli zorgwekkend heet, regen kwam pas in laat augustus, en september en oktober waren zonnig en koel. Er werd niet gehaast met de oogst en volgens Gaja zijn de resultaten ‘fantastisch’. Südtirol is tevreden met de aroma’s, en in de rest van Toscane en Piemonte zijn de verbouwers ook optimistisch. In Soave was het voordelig voor de wijngaarden op het oosten toen de hitte bijna te veel werd; voor de wijngaarden op de westelijke hellingen zou het nog weleens te heet geweest kunnen zijn. In **Duitsland** was het begin september nog wel nagelbijten geblazen toen het begon te regenen, maar het stopte net op tijd voor het plukken. Toen november op zijn eind liep, hoopte Ernie Loosen dat de temperatuur zou dalen, zodat hij de oogst zou kunnen afsluiten met wat ijswijn. De pinot noir ziet er in Duitsland ook goed uit. In **Spanje** heerst het optimisme, maar de hittestress van de zomer heeft het rijpen in sommige plaatsen tot een halt geroepen. Rioja meldt dat het een topjaar wordt,

wat betekent dat er geen excuus is voor wijnen van minder dan topkwaliteit. En wat het land van de port betreft: een hittegolf in juli heeft de verbouwers verleid tot vergelijkingen met het geweldige 2011. Als dat toch zou kunnen. Coonawarra in **Australië** heeft een beter jaar gehad dan in 2014. Volgens Sue Hodder, hoofd wijnmaker bij Wynn's, past dat in het patroon. 'Wijnoogsten uit een jaar dat je kunt delen door vijf doen het goed in Coonawarra: 2005, 2010, 2015.' (Gek, dat is in wel meer plaatsen het geval.) De Adelaide Hills had te kampen met bosbranden in januari, maar de Eden Valley is eraan ontsnapt, en de shiraz en de riesling zijn bijzonder goed. De riesling steekt er ook bovenuit in Clare. In de Barossa vormen een goede zuurgraad en concentratie de belangrijkste kenmerken van de oogst. Margaret River in West-Australië heeft opnieuw een uitstekend jaar, maar aan de andere kant van het land was de Hunter onaangenaam nat. De chardonnay lijkt het goed te hebben overleefd, maar Tyrell's meldde dat er veel fruit aan de stokken is blijven hangen, en dat er een rigoureuze selectie van de sémillon en de shiraz heeft plaatsgevonden. In **Nieuw-Zeeland** hebben Gisborne en Hawke's Bay in maart een cycloon overleefd, en Marlborough kende de laagste regenval in tachtig jaar. De kwaliteit is over het algemeen goed, maar de hoeveelheden vallen tegen. In de **VS** heeft Oregon een erg goed jaar gehad: heet, maar met een koele herfst en enorme vruchten tot gevolg, allemaal rijp. Californië daarentegen was kleiner dan gewoonlijk – niet in het minst vanwege de droogte – en zeker kleiner dan de afgelopen drie jaar. De wijnen zouden echter wel goed moeten zijn.